

Kaç dünya lazım?

Bugün dünya üzerindeki herkes ortalama bir Amerikalı gibi yaşasaydı dünya gibi beş gezegene ihtiyacımız olurdu. Eskimeden çöpe giden ürünlerin yerine yeni modellerini almak, yılda 4.8 kez uçak yolculuğu yapmak, her haftasonu şehrin biraz dışındaki alışveriş merkezine uğramak, garajda en az bir arabaya ve hemen önünde çimle kaplı bakımlı bir bahçeye sahip olmak, hava nasıl olursa olsun evi ve iş yerini 21 derece ısıda sabitlemek, (ek) buzlukta birkaç aylık donmuş yiyecek stoğu ile yaşamak, yılda yaklaşık 125 kilo et yemek... Yaklaşık 7 milyar insanın Amerikan rüyasını yaşaması tek bir gezegen ile mümkün değil. Ama sadece tek gezegen var ve bu gerçek en az birkaç yüzyıl daha değişmeyecek.

Yukarıdaki hesap "ekolojik ayak izi" kavramını anlatıyor. Kavramın basit bir mantığı var: Her birey yaşamak için belli bazı ürünleri ve hizmetleri tüketmek zorunda. Her ürünün ve hizmetin gezegene belli bir maliyeti var. Bu maliyet üretimden tüketime giden evrelerin tümünde atmosfere salınan sera gazlarından ve doğal kaynakların kullanımından kaynaklanıyor. Gezegenin tükenmeden, kendi kendini yenileme gücünü koruyarak hayatta kalabilmesi için bir insanın 2.2 hektarlık alanda yaşayabilmesi gerekiyor. Ortalama 2.2 hektarlık alandan elde edilebilecek meyve, sebze, deniz ürünleri, ahşaplık orman, giysilik pamuk... Bu limit sürdürülebilir hayatın limiti olarak kabul ediliyor.

Ekolojik ayak izi kavramı William Rees ve Mathis Wackernagel tarafından, 1992-1994 yılları arasında geliştirildi. Ölçüm yöntemleri farklılık gösterse de, bilim insanlarının yanısıra gezegene daha hafif basmak isteyen şirketler, ulus devletler, dernekler ve bireyler kavramı benimsemiş durumda. Yaygınlaşmasının sebebi bahsedilen limitin son derece kritik oluşu. Zira, limitin üzerine çıkmak gezegenin kendini yenileme kapasitesini aşmak anlamına geliyor. Yani ana paranın sadece faizini değil, kendisini de yiyip tüketmek! Gezegenin biyokapasitesinin son 40 yıldır düşüşte olduğu biliniyor. WWF "[Living Planet 2010](#)" Raporu'na göre sürekli takip altındaki 2,544 canlı türünün popülasyon büyüklüğü 1970-2007 yılları arasında %30 azalmış durumda. Azalan anaparanın daha düşük faiz getirdiği, üstelik eriyen kaynakları kullanacak yeni bir milyar insanın 14 yıl içinde mevcut nüfusa katılacağı düşünülürse risk daha iyi anlaşılabilir. Türkiye için de durum küresel gidişattan farklı değil. 1961'den başlayan analiz ülkenin ekolojik ayak izinde hızlı bir yükselme, biyokapasitesinde belirgin erime gösteriyor.

Herkes internet üzerindeki testlerden [birini](#) kullanarak ekolojik ayak izini ekolojik ayak izini (=kaç dünya tükettiğini) bulabilir. Test kolay, sonrası zor. Çünkü ayak izini hafifletmek için iki düzlemde ilerlemek gerekiyor: Bir yandan (bireysel boyutta) bilinçli satın alma tercihleri yapmak ve kesinlikle tüketimi düşürmek, diğer yandan (kurumsal boyutta) üretim süreçlerini gözden geçirmek ve karbon salımını azaltacak şekilde iyileştirmek... Söz konusu üretim olduğunda diğer canlı türlerinden öğrenecek çok şey var. Örneğin; gezegenin en endüstriyel türleri arasında yer alan ve nüfusu (biyokütlesi) insanın nüfusundan fazla olan karıncaların dünyayı tüketmek gibi bir derdi yok. Buzulun en derin noktasında ise basit bir soru yer alıyor: İşin var oluş amacı hayatın kalitesini -tüm canlılar için- arttırmak değilse nedir?

